

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

המחלקה ל חינוך תשע"ז 2017

שם הקורס: ילדים במצבי לחץ ומשבר

מס' קורס: סמסטר ב': 129-1-0177

שם המרצה: דר' קרן אילות
שעות קבלה: בבנין _____ חדר _____

יעדי ההוראה:

קורס זה יעסוק בהכרת מצבי לחץ ומשבר בחיי הילד תוך מתן כלים לזיהוי ולהתמודדות.
ילדים חווים במהלך ההתפתחות מצבי שינוי ולחץ, ולעיתים גם טראומה. הקורס מציג מצבי שינוי, לחץ ומשבר בטווח שבין ינקות להתבגרות והשפעתם על הילד והוריו. המצבים שיוצגו הם: מעברים התפתחותיים, מצבי לחץ בילדות. יוצגו מצבי לחץ וטראומה הבאים: גירושים, מוות במשפחה, מחלת ילד ומחלת הורה, מתח ביטחוני וטרור. במקביל נדון בדרכי התערבות ברמה ראשונית (מניעה), שניונית (התערבות במצבי משבר) ושלישונית (טיפול בבעיות וקשיים). יוצגו דרכי התערבות בקהילה, בקבוצה, במשפחה ובפרט. דרכי ההתערבות יהיו מתחומים מגוונים: דינמיים, קוגניטיביים, התנהגותיים, משפחתיים.

פרשיות לימודים:

1. מודלים העוסקים במצבי לחץ ומשבר.
2. מצבי משבר שונים:
מעברים התפתחותיים
גירושין
מוות וחולי במשפחה
התעללות, מצבי חירום
3. מודלים להתערבות בזמן לחץ ומשבר
4. צמיחה מתוך משבר

דרישות והרכב ציון הקורס *

		משקל בציון הסופי **	
נוכחות	-	_____ %	___ חובה
בחנים ***	-	_____ %	___ בחירה
עבודות	-	_____ %	
מבחנים	-	<u>100</u> %	
סיורים	-	_____ %	
סה"כ	-	100%	

* יקבעו בתחילת הקורס ולכל המאוחר בשבועיים הראשונים של הסמסטר ולפני תום תקופת השינויים.
** אין לשנות את מרכיבי הציון הסופי במהלך הסמסטר.
*** על המורה להודיע מראש על סוג הבחנים ומועדם.

רשימה ביבליוגרפית:

מודלים העוסקים במצבי דחק:

Lazarus, R. S. (2006). [Emotions and interpersonal relationships: Toward a person-centered conceptualization of emotions and coping](#). Journal of Personality, 74(1), 9-46. (002363119)

Perry, B. D., Pollard, R., Blakely, T., Baker, W., & Vigilante, D. (1995). [Childhood trauma, the neurobiology of adaptation and 'use-dependent' development of the brain: How 'states' become 'traits'](#). Infant Mental Health Journal, 16(4), 271-291. (2363117)

ייעוץ בזמן משבר:

נוי, ש. (2003). [ייעוץ במצבי לחץ ומשבר: אבחון, טיפול ומניעה](#). בתוך ר. לזובסקי וצ. בר-אל (עורכות), מסע של תקווה. אבן יהודה: רכס. (000603959)

רביב, ע. וכצנלסון, ע. (2002). משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו (מהדורה מחודשת ומעודכנת). נתניה: עמיחי. [\(פרק 1: מצבי לחץ ומשבר בחיי הילד ומשפחתו. עמ' 13-52 - 002360847\)](#)

משברי גדילה והתפתחות:

Campbell, S. B. (2003). Behavior problems in preschool children: Clinical and developmental issues. New York: Guilford. ([ch. 6, pp. 172-202](#) - 001124551)

עומר, ח. וליבוויץ, א. (2007). [פחדים של ילדים: איך לתמוך במקום לגונן](#). צפת: ספרים. (פרק: הפרעות החרדה של ילדים: אפיון ומעורבות ההורים) (001124218) (חינוך 155.41246 עמ')

רביב, ע. וכצנלסון, ע. (2002). משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו (מהדורה מחודשת ומעודכנת). נתניה: עמיחי. [\(פרק 2: מצבי גדילה והתפתחות. עמ' 53-78 - 002361563\)](#)

משברים הקשורים בתא המשפחתי:

Kiser, L. J., Donohue, A., Hodgkinson, H., Medoff, D., & Black, M. M. (2010). [Strengthening family coping resources: The feasibility of a multifamily group intervention for families exposed to trauma](#). Journal of Traumatic Stress, 23(6), 802-806. (2363114)

Mickelvey, L. M., Fitzgerald, H. E., Schiffman, R. F., & Von Eye, A. (2002). [Family stress and parent-infant interaction: The mediating role of coping](#). Infant Mental Health Journal, 23(1-2), 164-181. (002363123)

אלדר-אבידן, ד' וברנע, ח' (2002). [ילדים וגירושין](#). ירושלים: משרד החינוך, המנהל הפדגוגי, גף תכניות סיוע ומניעה. (000525058) (חינוך 306.89 אלד)

רביב, ע. וכצנלסון, ע. (2002). משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו (מהדורה מחודשת ומעודכנת). נתניה: עמיחי. [\(פרק 6: גירושין. עמ' 339-384 - 002363094\)](#)

ילדים במצבי חירום ואיום על הבטיחות:

ברגר, ר. (תשס"ח). דובים ויער: 'מקום בטוח' - גן הילדים כמרחב המפתח חוסן באמצעות טבע, משחק ויצירה. הד הגן, תשס"ח, עב(ד), 34-45. (2363585)

כהן, א. (2000). סוגיות ביינוץ להורים בשעת חירום ובעקבות טראומטיזציה של ילדיהם. בתוך א. קלינגמן, ע. רביב וב. שטיין (עורכים), ילדים במצבי חירום ולחץ: מאפיינים והתערבויות פסיכולוגיות (עמ' 262-292). ירושלים: שפי", משרד החינוך. (2363380)

להד, מ. ודורון, מ. (2007). טראומה מהי? במקום בטוח - פרוטוקול (עורך, ר. ברגר). הוצאת משאבים. (ע"מ: 3-10). (לא מוצאת את המקור הזה)

חולי במשפחה:

ויניקוט, ד. (1988). הילד, משפחתו וסביבתו. תל אביב: ספריית פועלים. (פרק: ביקור אצל ילד בבית החולים). (000083018) (חינוך 649.1 וינ.) (יש גם גישה אלקטרונית 001213293)

רביב, ע. וכצנלסון, ע. (2002). משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו (מהדורה מחודשת ומעודכנת). נתניה: עמיחי. (פרק ד': חולי במשפחה; ז': ילד חולה אנוש; ח': הורה חולה אנוש, עמ' 253-274 - 2363095) (001113929) (חינוך 155.44 רבי)

אובדן אצל ילדים צעירים:

גרנות, ת. (2000). בלעדך: השפעות אובדן על ילדים ונוער. תל אביב: משרד הביטחון. [\(פרק שלישי: השפעות האובדן והתגובות אליו, על פי התפתחותו של הילד - שנות הילדות המוקדמות 0-3, עמ' 53-66 - 2363791\)](#)

כרמל, ש. (2010). הקניית מושג המוות לילדים בגיל הרך. נדלה מ- <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=2499>

צמיחה מתוך קושי ומשבר:

טדן, ע. (2012). [מעבר לטראומה והחלמה](#). נדלה מתוך <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=2714>